

970815-1

Každý člověk se rodí do rodiny (ať už fungující nebo nefungující, rozpadající se či už rozpadlé), do určitého společenského kontextu, tj. kdysi do kmene, dnes do národa, státu, civilizačního okruhu či vrstvy, do kultury a jejích tradic, atd. atd. Všechny tyto okruhy tu jsou dříve než člověk, který se právě rodí, a každý nově zrozený člověk se do nich musí jaksi nořit, vstupovat do nich, osvojovat si je, sžívat se s nimi, zabydlovat se v nich. To znamená, že se žádný člověk nerodí tak, že by už byl tím vším vybaven, že by se mu toho všeho dostávalo zároveň s narozením. Na druhé straně se však s jinou výbavou skutečně rodí. O této výbavě, které se každému člověku dostává již při narození čili „od přírody“, budeme mluvit jako o výbavě genetické. Jedním z prvních podniků myšlenkového úsilí starých Řeků bylo rozlišení mezi tím, co je „dáno“ člověku jako taková přírodní výbava, tj. výbava „od přírody“, a co je naopak nutno si osvojit teprve po narození, ať už původ něčeho takového je lidský nebo božský. Řekové pak ještě dále rozlišovali mezi tím, co je záležitostí čistě lidskou, tedy záležitostí konvence, lidské úmluvy a někdy možná i libovůle a svévole, a co má na druhé straně povahu více nebo méně normativní, co představuje závazek, povinnost, příkaz, zákon – a ovšem zákon buď pouze lidský nebo přímo božský, přičemž onen lidský se může, má nebo musí odvolávat na božský, nemá-li upadnout na rovinu lidské libovůle a svévole. Odtud ono známé rozlišení mezi FYSIS, THESIS a NOMOS. V Platónově dialogu Kratylos máme docela zajímavý doklad diskuse o povaze jazyka resp. jednotlivých slov. Původně jde nejspíš o problém, s nímž zřejmě přišli sofisté, a dialog Kratylos chce na jedné straně ukázat, že jde o problém starší (Kratylos je poněkud podivným žákem Hérakleitovým, takže vskutku mohl být starším současníkem Sókratovým), ale na druhé straně také o problém, který není jen záležitostí sofistickou, tedy o problém vskutku filosofický.

(Písek, 970815-1.)